

לְהַרְג בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה (משלי ז) כִּי רַבִּים חַלְלִים הַפִּילָה. מִי הַפִּילָה? זו אֹתָהּ הַחֲטָאָה שֶׁהוֹרְגַת בְּנֵי אָדָם. מִי גָרַם אֶת זֶה? תְּלַמֵּיד הַחֲכָם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרְאָה וּמוֹרָה. הִרְחַמַן יִצְיָלָנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחַבְרִים, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם שֶׁלֹּא תוֹצִיאוּ מִפִּיכֶם דְּבַר תּוֹרָה שֶׁלֹּא יִדְעַתֶּם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם מֵעַץ גְּדוֹל כְּרֵאוּי, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיוּ גוֹרְמִים לְאוֹתָהּ הַחֲטָאָה לְהַרְג הַמוֹנִי בְּנֵי אָדָם לְחַנּוּם. פְּתַחוּ כָלֶם וְאִמְרוּ, הִרְחַמַן יִצְיָלָנוּ, הִרְחַמַן יִצְיָלָנוּ.

בֵּא רְאֵה, בַּתּוֹרָה כִּרְא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהִנֵּה בְּאֵרוֹה שְׁכָתוֹב (שם ח) וְאֶהְיֶה אֲצִלוֹ אִמּוֹן וְאֶהְיֶה שַׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְהוּא הַסִּתְּפַל בַּה פַּעַם וּשְׁתִּים וְשִׁלֵּשׁ וְאַרְבַּע פַּעַמִּים, וְאַחַר כֵּן אָמַר אוֹתָם, וְאַחַר כֵּן עָשָׂה בַּה מַעֲשֶׂה, לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יִבְאוּ לְטַעוֹת בַּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) אֲזִי רְאֵה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חֲקְרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וַיִּכְנַד אַרְבַּע פַּעַמִּים הָהֵם שְׁכָתוֹב, אֲזִי רְאֵה, וַיִּסְפְּרָה, הַכִּינָה, וְגַם חֲקְרָה - כִּרְא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מַה שֶּׁבְּרָא. וְטָרַם שֶׁהוֹצִיא אֶת הַמַּעֲשֶׂה שְׁלוֹ, הַכְּנִיס בְּרֵאשׁוֹנָה אַרְבַּע תְּבוּת, שְׁכָתוֹב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אִתּוֹ. הִנֵּה אַרְבַּע. וְאַחַר כֵּן הִשְׁמִים - הֵם כְּנִגְד אַרְבַּע הַפַּעַמִּים שֶׁהַסִּתְּפַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה טָרַם יוֹצִיא אֶת מַעֲשֶׂהוּ לְמַלְאכְתּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הִזִּיה הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חָמִיו, וְרַבִּי אַבָּא עָמוּ, וְהִזִּיה מִחֲמַר אִישׁ אַחַד אַחֲרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, נִפְתַּח פְּתָחַי שֶׁל

אֶתְתַּקַּפְתָּ לְמַהוּי טָס לְקַטְלָא בְּנֵי נֶשְׂאָ. וְעַל דָּא (משלי י) כִּי רַבִּים חַלְלִים הַפִּילָה, מֵאֵן הַפִּילָה, דָּא הֵהִיא חֲטָאָה דְקַטְלִית בְּנֵי נֶשְׂאָ. מֵאֵן גָּרִים דָּא, תְּלַמֵּיד חֲכָם דְלֹא מָטִי לְהוֹרְאָה וּמוֹרָה, רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחַבְרֵיָא בְּמַטוֹתָא מְנַיִיכוּ דְלֹא תַפְקוֹן מְפוּמִּיכוּ מְלָה דְאוֹרִייתָא דְלֹא יִדְעָתוֹן וְלֹא שְׁמַעָתוֹן מְאִילָנָא רַבְרָבָא כְּדָקָא יְאוֹת, בְּגִין דְלֹא תִהוּוֹן גְּרַמִּין לְהֵהוּא חֲטָאָה לְקַטְלָא אַכְלוּסִין דְּבַר נֶשׁ לְמַגְנָא. פְּתַחוּ כְלֵהוּוֹן וְאִמְרוּ רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן, רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן.

תָּא חֲזִי, בְּאוֹרִייתָא כִּרְא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ דְכְּתִיב,

(משלי ח) וְאֶהְיֶה אֲצִלוֹ אִמּוֹן וְאֶהְיֶה שַׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם וְאִיהוּ אֶסְתַּפַּל בַּה זְמַנָּא וַתְּרִין וַתִּלְתָּא וְאַרְבַּע זְמַנִּין, וְלִבְתַּר אָמַר לוֹן, וְלִבְתַּר עֲבִיד בַּה עֲבִידְתָּא. לְאוּלְפָּא לְבְנֵי נֶשְׂאָ דְלֹא יִיתוֹן לְמַטְעֵי בַּה.

כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (איוב כח) אֲזִי רְאֵה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חֲקְרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְלִקְבִיל אַרְבַּע זְמַנִּין אֲנוּן דְכְּתִיב, אֲזִי רְאֵה, וַיִּסְפְּרָה, הַכִּינָה, וְגַם חֲקְרָה, כִּרְא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּבְרָא. וְעַד לָא אִפִּיק עֲבִידְתִּיהָ, אֲעִיל אַרְבַּע תְּבִין בְּקַדְמִיתָא דְכְּתִיב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אִתּוֹ, הָא אַרְבַּע. וְלִבְתַּר הַשְּׁמִים. אֲנוּן לְקַבִּיל אַרְבַּע זְמַנִּין דְאֶסְתַּפַּל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרִייתָא עַד לָא יִפִּיק עֲבִידְתִּיהָ לְאוּמְנוּתִיהָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָוֵה אֲזִיל לְמַחְמֵי לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חָמוּי (דף ה ע"ב)

וְרַבִּי אַבָּא בְּהִדְיָה, וְהוּוֹה טָעִין חַד גְּבְרָא

אַבְתְּרִייהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא נִפְתַּח פְּתָחַי דְאוֹרִייתָא דְהָא שַׁעְתָּא וְעַדְנָא

הוא לאתפקנא בארְחון.

תורה, שהרי השעה והזמן הוא להתתקן (להסתדר) בדרךפנו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ויקרא ט) את שבתתי תשמרו. בא ראה, בששה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את העולם. וכל יום ביום גלה את מעשהו, ונתן כחו ביום ההוא. מתי גלה את מעשהו ונתן כחו? ביום הרביעי, משום שאותם שלשת הימים הראשונים, כלם היו נסתרים ולא התגלו. פיון שבא היום הרביעי, הוציא את המעשה והכח של כלם. שהרי אש ומים ורוח, אף על גב שהם שלשה יסודות עליונים, כלם תלויים, ולא התגלה המעשה שלהם עד שהארץ גלתה אותם, ואז נודעה האמנות של כל אחד מהם.

ואם תאמר, הרי ביום השלישי זה היה, שכתוב תדשא הארץ דשא, וכתוב ותוצא הארץ! אלא זה, אף על גב שכתוב ביום השלישי, זה היה רביעי, ונקלל ביום השלישי שיהיו אחד בלי פרוה. ואחר כך היום הרביעי התגלה מעשהו להוציא אמן לאמנותו של כל אחד ואחד. משום שהיום הרביעי הוא הרגל הרביעי של הפסא העליון.

וכך מעשיהם של כלם, בין הימים הראשונים ובין הימים האחרונים, היו תלויים ביום השבת. זהו שכתוב (בראשית ב) ויכל אלהים ביום השביעי. זו השבת, וזו היא הרגל הרביעית של הפסא. ואם תאמר, אם כך, מה זה את שבתתי תשמרו, פעמים? אלא שבת של ערב שבת והשבת של היום ממש אין להם פרוה.

אמר [להם] אותו סוחר שהיה מחמר אחריהם, ומה זה ומקדשי תיראו? אמר לו, זה קדוש של

פתח רבי אלעזר ואמר (ויקרא ט) את שבתתי תשמרו. תא חזי, בשית יומין ברא קדשא בריך הוא עלמא. וכל יומא ויומא גלי עבידתיה ויהב חיליה בההוא יומא. אימתי גלי עבידתיה ויהב חיליה. ביומא רביעאה. בגין דאנון תלת יומין קדמאין פולהו הוו סתימין ולא אתגלו, פיון דאתא יומא רביעאה אפיק עבידתא וחילא דכולהו. דהא אשא ומיא ורוחא אף על גב דאנון תלת יסודין עלאין, פלהו תליין, ולא אתגלי עבידתא דלהון, עד דארעא גלי לון, פדין אתידע אומנותא דכל חד מנייהו.

ואי תימא הא ביומא תליתאה הוה דכתיב תדשא הארץ דשא וכתוב ותוצא הארץ (דשא). אלא האי אף על גב דכתיב ביומא תליתאה, רביעאה הוה ואתפליל ביומא תליתאה למהוי חד בלא פירוודא. ולבתר יומא רביעאה אתגלי עבידתיה לאפקא אומנא לאומנותיה דכל חד וחד. בגין דיומא רביעאה איהו רגלא רביעאה דפרסטיא עלאה.

וכך עבידתייהו דכלהו בין יומין קדמאין ובין יומין בתראין הוו תליין ביומא דשבתא הדא הוא דכתיב ויכל אלהים ביום השביעי, דא שבת, ודא הוא רגלא רביעאה דפרסטיא. ואי תימא אי הכי, מהו את שבתתי תשמרו תריין. אלא שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא ממש לית לון פירוודא. אמר ההוא טיעא דהוה טעין בתרייהו, ומהו ומקדשי תיראו. אמר ליה דא קדושא דשבת. אמר ליה ומהו קדושא